

PHẦN 2: TƯỢNG NIỆM LINH MỤC PHAN TẤN THÀNH

LINH MỤC GIUSE PHAN TẤN THÀNH, O.P. (1946–2026): CUỘC ĐỜI VÀ SỰ NGHIỆP NGHIÊN CỨU TRONG TIẾNG VIỆT

Ngày 9 tháng 6 năm 2026, linh mục dòng Đa Minh, Giuse Phan Tấn Thành, đã qua đời tại Tu viện Rất Thánh Mân Côi, Thành phố Hồ Chí Minh, hưởng thọ 80 tuổi. Thông báo chính thức của Học viện Thần học Đa Minh ghi nhận ông đã giảng dạy tại Học viện từ năm 2010 và từng giữ chức Giám đốc Trung tâm Học vấn Đa Minh trong giai đoạn 2011–2015. Sự ra đi của linh mục Giuse Phan Tấn Thành là một mất mát không chỉ với các huynh đệ dòng Đa Minh, các giáo dân, hay nói rộng hơn, với cộng đoàn dân Chúa, mà còn đối với cộng đồng các nhà nghiên cứu tôn giáo và triết học. Thật thế, linh mục Giuse Thành là một học giả nghiêm túc, đã đóng góp cách tích cực và sốt sắng cho học giới tiếng Việt những công trình nghiên cứu Công giáo thuộc nhiều lĩnh vực.

1. Cuộc đời linh mục Giuse Phan Tấn Thành

Phan Tấn Thành sinh ngày 19 tháng 4 năm 1946 tại Bình Hòa, Gia Định. Ông được rửa tội ngày 22/4/1946, và được lãnh nhận bí tích thêm sức ngày 9/5/1954. Ngày 28/8/1957, ở tuổi 11, ông gia nhập Đệ tử viện Đa Minh tại Vũng Tàu. Ngày 15/8/1964, ở tuổi 18, ông gia nhập Tập viện tại Tu viện Thánh Tôma, Vũng Tàu. Ngày 16/8/1965, ở tuổi 19, ông khấn trọng tại Tu viện Thánh Đa Minh, Thủ Đức. Từ năm 1970 đến 1972, ông học Thần học tại Đại học Giáo hoàng Salamanca, Tây Ban Nha, và nhận bằng Cử nhân Thần học. Tại Bilbao, Tây Ban Nha, ngày 23/10/1971, ở tuổi 25, ông được thụ phong phó tế. Tại Salamanca, Tây Ban Nha, ngày 2/4/1972, ở tuổi 26, ông được thụ phong linh mục. Từ năm 1972 đến 1975, cha Giuse Thành làm nghiên cứu sinh tại Đại học Giáo hoàng Angelicum, Ý. Năm 1975, ở tuổi 29, cha nhận bằng Tiến sĩ Giáo luật. Từ năm 1975 đến 1978, cha Giuse Thành làm phụ tá Tổng Biện lý và được giao phụ trách Thư viện Viện Sử học của Dòng Đa Minh. Năm 1981, ở tuổi 35, cha nhận bằng Tiến sĩ thứ hai, Tiến sĩ Thần học, tại Đại học Giáo hoàng Angelicum, Ý. Bảy năm sau, năm 1978, cha giữ ghế Giáo sư Thần học tại Đại học Giáo hoàng Angelicum, Ý. Cha đồng thời được bổ nhiệm làm trưởng khoa Thần học tại Đại học Giáo hoàng Angelicum trong hai nhiệm kỳ từ 1989 đến 1992 và từ 2007 đến 2010. Từ năm 2005 đến 2010, cha được Tòa thánh bổ nhiệm làm cố vấn của Bộ Phong Thánh. Từ năm 2010, ở tuổi 64, sau gần 40 năm phục vụ tại nước ngoài, cha trở lại Việt Nam giữ ghế Giáo sư Thần học tại Trung tâm Học vấn Đa Minh, nay là Học viện Thần học Đa Minh. Từ năm 2011 đến 2015, ngài giữ chức Giám đốc Trung tâm Học vấn Đa Minh. Từ năm 2015 đến 2019, cha Giuse Thành được bổ nhiệm Giám đốc Học vụ Tỉnh dòng Đa Minh tại Việt Nam. Cha giữ ghế Giáo sư Thần học tại Học viện Đa Minh cho tới lúc qua đời vào ngày 9/6/2026 (“RIP: Linh mục Giuse Phan Tấn Thành, O.P,” 2026).

Một tiểu sử ngắn gọn của linh mục Giuse Phan Tấn Thành đã cho người đọc thấy cha là một học giả quốc tế, được Tòa Thánh Vatican và học giới coi trọng. Nhưng điều đáng quý ở nơi cha Giuse Thành là một ý thức sâu sắc về việc nghiên cứu và phổ biến các công trình nghiên cứu trong tiếng mẹ đẻ của ngài, tiếng Việt. Khi này, cha lại hiện ra như một nhà nghiên

cứu kỳ cựu đã dùng chính cuộc đời mình để đào luyện tri thức, phục sự Thiên Chúa. Cuộc đời của ngài thật có thể được diễn tả bằng đoạn trích trong *Sách Ngôn sứ I-sai-a*, chương 24, câu 1: “Ta cho thần khí Ta ngự trên người / người sẽ làm sáng tỏ công lý trước muôn dân.” Thần khí không được ban cho để chứng minh hay tôn vinh sự tài giỏi của một cá nhân, nhưng để cá nhân đó sống và làm việc giữa cuộc đời trần thế theo ý Chúa. Cuộc đời của cha Giuse Thành, vì vậy, là một cuộc đời phục sự Thiên Chúa.

2. Sự nghiệp nghiên cứu trong tiếng Việt

Trước khi trở lại Việt Nam vào năm 2010, cha Giuse Thành đã có ý thức cần phổ biến các tri thức Công giáo trong tiếng Việt cho Giáo hội tại Việt Nam. Nếu người đọc tra cứu trong tiếng Việt về tác giả Giuse Phan Tấn Thành trên các công cụ tìm kiếm, trên thư viện Hội đồng Giám mục Việt Nam cũng như các thư viện khác trong cả nước, bạn có thể choáng ngợp với số lượng lớn công trình của cha. Ấn tượng đầu tiên của người khi tiếp cận với danh mục tác phẩm của ngài là rất khó đặt linh mục Giuse Thành vào một chuyên ngành duy nhất. Cha Giuse Thành được đào tạo đồng thời về thần học và giáo luật. Tác phẩm của cha trải dài từ việc nghiên cứu lịch sử Giáo hội, Giáo phụ học, tín lý, Giáo hội học, Thánh Mẫu học, đời sống thánh hiến, thần học tâm linh, truyền giáo, mục vụ, giáo huấn xã hội Công giáo, tư tưởng của Tiến sĩ Chung của Hội Thánh, Thánh Tôma Aquinô,... Việc được đào luyện đồng thời trong thần học và giáo luật có ý nghĩa quan trọng đối với hướng nghiên cứu về sau của Phan Tấn Thành. Hai lĩnh vực này đòi hỏi những phương pháp không hoàn toàn giống nhau. Thần học Công giáo quan tâm đến việc thông diễn Kinh Thánh, lịch sử tín lý, các hệ thống tư tưởng và sự diễn giải đức tin. Ngược lại, giáo luật lại đòi hỏi ở cha khả năng đọc văn bản, phân biệt thuật ngữ pháp lý và xác định quan hệ giữa các điều luật và thực tế đời sống Hội Thánh. Nhờ đó, người đọc có thể nhận thấy trong trước tác của cha Giuse Thành sự kỷ luật tinh thần trong việc thông diễn Kinh Thánh theo truyền thống lớn của Giáo hội Hoàn vũ cũng như trong việc giải thích các văn bản của Hội Thánh.

Chính sự đa dạng trong học vấn uyên thâm của linh mục Giuse Thành đã gợi ý người đọc một cách diễn giải phù hợp sự nghiệp của ngài. Thay vì tìm kiếm một tư tưởng hay một chuyên ngành riêng biệt và độc đáo của ngài, người đọc có thể xem ngài như một học giả có năng lực nghiên cứu Công giáo bao quát trong nhiều lĩnh vực.

Một trong những quan tâm lớn trong sự nghiệp ngài là lịch sử Thiên Chúa giáo và lịch sử thần học Công giáo. Công trình tiêu biểu nhất là bộ *Về nguồn*, được Học viện Đa Minh Việt Nam phát hành năm 2013 gồm hai tập lớn. *Tập 1 bàn về nguồn gốc Kitô giáo và thời kỳ các Tông đồ trong thế kỷ đầu tiên của Công nguyên. Tập 2 là thời kỳ các Giáo phụ* (“Tác phẩm: Bộ sách *Về nguồn* (Bộ mới),” 2018). Ngoài ra, ngài cũng quan tâm đến thần học tín lý. Thông qua các bài viết ngắn, ngài đã hệ thống hóa những vấn đề cơ bản của đức tin Công giáo. Các nghiên cứu của ngài triển khai các câu hỏi hệ trọng như: sự quan phòng của Thiên Chúa, quan niệm về con người, bản tính của Thiên thần và ma quỷ, Thập giá, Chúa Thánh Thần, các bí tích,... Trong công trình “Thần học về tạo dựng”, cha mở rộng vấn đề ra ngoài việc giải thích những chương đầu của sách *Sáng thế*, nhấn mạnh sự khác biệt giữa câu hỏi thần học về nguồn gốc và ý nghĩa của tạo thành với câu hỏi khoa học về quá trình hình thành vũ trụ. Trong chuyên luận “*Ma quỷ học*”, cha đã xem xét bắt đầu từ thuật ngữ này trong tiếng Việt và các ngôn ngữ Châu Âu, khảo sát trong văn bản Kinh Thánh, qua các giáo huấn của

các Giáo phụ, cũng như các thần học gia kinh điển, để hệ thống hóa một cách có thẩm quyền trong tiếng Việt quan điểm của Hội Thánh về nguồn gốc, bản tính, và sự tác động của ma quỷ (Phan Tấn Thành, 2021). Chuyên khảo này có giá trị thực tiễn lớn, giúp các linh mục và người tín hữu vững vàng đức tin Kitô giáo, không rơi vào lạc giáo.

Sự nghiệp nghiên cứu của Phan Tấn Thành còn mở rộng sang Giáo huấn xã hội Công giáo. Có thể nói, cha là một trong các tác giả có đóng góp quan trọng trong việc phổ biến chủ đề này trong tiếng Việt. Trong *Dẫn nhập vào Giáo huấn xã hội của Giáo hội*, cha đã trình bày lần lượt những nguyên tắc căn bản và các lĩnh vực như lao động, kinh tế, cộng đồng chính trị, cộng đồng quốc tế, môi trường và hòa bình. Theo tu sĩ Giuse Vinh Sơn Ngọc Biển, tác phẩm này là di sản lớn nhất trong tiếng Việt của cha Giuse Thành. Trước khi tác phẩm được xuất bản năm 2013, tri thức Giáo huấn xã hội Công giáo chưa được hệ thống hóa trong tiếng Việt. Chính cha Thành đã “đã sắp xếp lại, biến nó thành một khung lý thuyết rõ ràng, dễ áp dụng vào thực tế Việt Nam” (Jos. Vinc. Ngọc, 2026).

Chủ đề cuối cùng mà *Tạp chí Triết học và Tư tưởng* muốn nói tới trong di sản học thuật của linh mục Giuse Phan Tấn Thành là các nghiên cứu về Thánh Tôma Aquinô. Sự lựa chọn nghiên cứu vị Tiến sĩ Chung của Hội Thánh nơi cha thật quá đơn giản: cả hai đều thuộc dòng Đa Minh, và mọi chủ đề thần học ít hay nhiều đều cần dẫn chiếu về vị Thánh vĩ đại ấy. Trong nhiều nghiên cứu về thần học tín lý của mình, cha đã xem Tổng luận Thần học của Thánh Tôma Aquinô là la bàn định hướng, đưa tới tri thức Công giáo. Điều là người đọc cảm động là năm 2025, một năm trước khi ngài qua đời, ngài đã xuất bản hai công trình cuối cùng của mình vinh danh vị Tiến sĩ Chung của Hội Thánh: *Đàm đạo về "Summa Theologiae" của thánh Tôma Aquinô* và *Đàm đạo về "Summa Contra Gentiles" của thánh Tôma Aquinô*. Ngoài Tổng luận Thần học, cha Thành đặc biệt quan tâm đến một tác phẩm quan trọng khác của vị Tiến sĩ Hội Thánh, *Tổng luận chống lại chư dân* (Summa contra gentiles). Tác phẩm này là lời biện luận của Thánh Tôma Aquinô nhằm bảo vệ và giải thích đức tin Kitô giáo cho những người không nhìn nhận thẩm quyền của Kinh Thánh.

3. Lời kết

Mong muốn được khép lại cuộc đời nghiên cứu của mình nơi các tác phẩm của Thánh Tôma Aquinô, dường như cha Thành một lần nữa khẳng định mong muốn loan báo tri thức Công giáo đúng đắn trong tiếng Việt, nhằm khẳng định và cổ vũ các tín hữu nuôi dưỡng đức tin trong đời sống hiện đại. Sự kiện này thể hiện rõ quan niệm của ngài luôn đặt mình trong truyền thống lớn của Hội Thánh, của dòng Đa Minh, nơi Thánh Tôma Aquinô là người thầy vĩ đại mà mọi giáo dân, linh mục, hay học giả Công giáo đều là người học trò noi gương thầy trong cuộc lữ hành của hy vọng đi theo Chúa Giêsu. Người lữ hành, linh mục Giuse Phan Tấn Thành đã hết cuộc đời trần thế một cách đầy ý nghĩa.

Tạp chí Triết học và Tư tưởng xin được hiệp thông cùng Giáo hội Hoàn Vũ trong lời cầu nguyện. nguyện xin Thiên Chúa giàu lòng thương xót đón nhận linh hồn cha Giuse, để cha được an nghỉ đời đời trong Nước Trời. Amen.

Tài liệu tham khảo

Jos. Vinc. Ngọc (2026, 12/6). *Cha Giuse Phan Tấn Thành: Một đời linh mục đi tìm sự chính xác*. Giáo phận Bùi Chu. <https://gpbuichu.org/index.php/news/TIN-GIAO-HOI-VIET-NAM-74/cha-giuse-phan-tan-thanh-mot-doi-linh-muc-di-tim-su-chinh-xac-20244.html>

Phan Tấn Thành (2021, 6/6). *Ma Quỷ Học*. Giáo phận Đà Lạt. <https://giaophandalat.com/ma-quy-hoc.html>

Phan Tấn Thành (n.d.). *Dẫn nhập vào Giáo huấn Xã hội của Giáo hội*. Tân Sự. <https://thongdieptansu.org/2688-2/>

RIP: Linh mục Giuse Phan Tấn Thành, O.P. (2026, 9/6). *Đa Minh Việt Nam*. <https://daminhvn.net/hiep-thong/rip/rip-linh-muc-giuse-phan-tan-thanh-o-p.html>

Tác phẩm: Bộ sách Về nguồn (Bộ mới). (2018, 9/7). *Học viện Thần học Đa Minh*. <https://hocviendaminh.com/bai-viet/gioi-thieu-tac-pham/tac-pham-bo-sach-ve-nguon-bo-moi-1#>